

Sukupuolittunut turvallisuus: Feministinen analyysi kevään 2022 Nato-keskustelusta suomalaisessa mediassa

Lotta Kivelä¹

Artikkelissa tarkastellaan sukupuolen näkökulmasta Natoon liittyvää turvallisuuspoliittista mediakeskustelua Suomessa tammi–maaliskuussa 2022. Tarkemmin artikkelissa kysytään, kenen ääni kuului kansallista turvallisuutta koskevassa mediakeskustelussa ja miten sukupuolittunutta turvallisuutta tuotettiin mediassa kuukausina ennen Suomen päätöstä hakea Nato-jäsenyyttä. Artikkelitukeutuu käsitteellisesti feministiseen turvallisuustutkimukseen ja menetelmällisesti sisällönanalyysiin ja kriittiseen diskurssianalyysiin. Artikkelit osoittaa, että median turvallisuuskeskustelussa vallitsi miesten yliedustus ja että turvallisuudella viitattiin ensisijaisesti uskottavaan sotilaalliseen pelotteeseen. Kansallista turvallisuutta käsiteltiin mediassa perinteisesti maskuliinisina ymmärrettyjen sotilaallisten, fyysisten ja rationaalisten käsitysten kautta. Näin ollen artikkeli esittää, että kuukausina ennen Suomen Nato-jäsenyyden hakemista suomalaisessa mediassa näytti vallitsevan puutteellinen ymmärrys kokonaisvaltaisesta turvallisuudesta, turvattomuudesta ja sukupuolten tasa-arvosta osana turvallisuutta.

Avainsanat: feministinen turvallisuus, mediadiskurssi, Nato, sukupuolirepresentaatio

Johdanto

Alkuvuodesta 2022 suomalaisessa mediassa toistui sanakolmikko ”muuttunut turvallisuuspoliittinen ilmapiiri”. Median turvallisuusuutisoinnissa käsiteltiin Suomen paikkaa Natossa ja Venäjän täysimittaista hyökkäystä Ukrainaan. Suomessa nähtiin historiallinen Nato-kannatuksen kasvu: suomalaisten kannatus Nato-jäsenyydelle oli 2000-luvun alusta tasaisesti alle 30 prosenttia, kunnes Venäjän hyökkäyksen jälkeen kannatus nousi nopeasti 60 prosenttiin (EVA 2022). Tapahtumat johtivat turvallisuuskäsityksen uudelleenarviointiin suomalaisessa kontekstissa.

Muutoksessa oleva, mutta toisaalta yhtenäiseltä vaikuttava, julkinen Nato-keskustelu luo turvallisuuskäsityksen analysoimiselle hedelmällisen esimerkkitapauksen. Tarkasten artikkelissa Suomen Nato-jäsenyyteen liittyvää suomalaista mediakeskustelua tammi–maaliskuussa 2022 sukupuolen näkökulmasta.² Vastaan feministisen turvallisuustutkimuksen lähtökohdista tarkemmin seuraaviin kysymyksiin: Ketkä osallistuvat kansallista turvallisuutta koskevaan mediakeskusteluun? Miten sukupuolittunutta turvallisuutta tuotetaan mediadiskurssissa?

Jotta sukupuolen roolista mediassa käydyssä Nato-keskustelussa saataisiin kattava käsitys, edellyttää se määrällisen ja laadullisen analyysin yhdistämistä. Sisällönanalyysillä analysoin ensin median Nato-keskusteluun osallistuneiden edustajien sukupuolijakaumaa eli representaatiota. Sukupuolen representaatiot mediassa vakiinnuttavat mielikuvia ja palvelevat val-

1 VTM, Helsingin yliopisto, <lotta.kivela@helsinki.fi>

2 Artikkelit perustuu pro gradu -tutkielmaani *Gendered security discourses in Finnish news media during the NATO discussion in 2022* (Kivelä 2023).

lankäyttöä (Seppänen & Väliverronen 2012, 96) ja siten vahvistavat, kenelle kuuluvaksi ymmärrämme turvallisuuden. Tämän jälkeen analysoin kriittisesti vallitsevan mediadiskurssin sukupuolittuneisuutta. Mediadiskursseilla on valta vahvistaa ja haastaa julkista mielipidettä, vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon ja määrittellä, mitä yhteiskunnassa pidetään ”normaalina” (Wodak 2009). Mediakeskustelu voi siten vaikuttaa käsityksemme, kenen turvallisuus tai turvattomuus on etusijalla. Esimerkiksi Sini Ruohonen ja Antti Vesala (2022, 47) ovat todenneet, että Suomessa medialla oli keskeinen rooli Nato-jäsenyyttä koskevan yleisen mielipiteen ja kansallisen turvallisuuskäsityksen muokkaamisessa keväällä 2022.

Sukupuoli saattaa vaikuttaa ensisilmäyksellä epäolennaiselta tai toissijaiselta ulottuvuudelta Natoon liittyvässä turvallisuuskeskustelussa. Nimenomaisesti feministinen lähestyminen on kuitenkin ollut Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittinen painopiste (Kujansuu & Hinkula 2022; Nordenstreng & Rahkonen 2022), jolloin sukupuolten tasa-arvon voisi ajatella olevan vakiintunut ja sisäänrakennettu osa turvallisuuskeskustelua. Juuri näistä osaltaan eriävistäkin lähtökohdista olen kiinnostunut tutkimaan, miten sukupuoli risteää turvallisuuskäsityksen kanssa Suomessa, jota pidetään kansainvälisestäikin tasa-arvon mallimaana.

Feministinen turvallisuustutkimus

Käsitän turvallisuuden ihmisten välisenä sopimuksena, joka ymmärretään ja koetaan esimerkiksi kansakunnan, suvereniteetin, luokan ja sukupuolen kaltaisten käsitteiden kautta (Cohn 2011). Maailmansotien tuhasta syntyneen turvallisuustutkimuksen perinteessä keskeiseksi on noussut kysymys suvereniteetin uhasta. Tämän realistisen määritelmän mukaan turvallisuus on tila, jossa toimija on vapaa omiin ydinarvoihinsa, selviytymiseen, autonomiaan ja identiteettiin, kohdistuvista uhista (Buzan 1991, 21).

Feministisen tutkimuksen periaatteiden mukaisesti feministinen turvallisuustutkimus haastaa tutkimaan kriittisesti ”totuutena” tai ”realistisina” pidettyjä asioita. Turvallisuustutkimuksessa feministinen lähestymistapa edustaa laajempaa käsitystä, joka huomioi myös turvallisuuden ekologiset, sosiaaliset ja taloudelliset ulottuvuudet (Tickner 2018, 18; ks. myös Booth 2005, 12). Keskeistä feministisessä turvallisuustutkimuksessa on myös tarkastella, mitä sukupuolittuneita ominaisuuksia vaalitaan ja arvostetaan (Sjoberg 2011). Näistä lähtökohdista feministiset turvallisuustutkijat (esim. Enloe 1989; Tickner 1992; Cohn 2011; Sjoberg 2011) kritisoivat vallitsevaa turvallisuuskäsitystä kapeaksi ja realistiseen koulukuntaan kuuluvaa turvallisuustutkimusta sukupuolisokeaksi, valtiokeskeiseksi ja miespainotteiseksi. Suomen Nato-keskustelua on tärkeää tutkia feministisesti, jotta ymmärrämme laajemmin turvallisuuteen liittyviä eriarvoisuuksia, valta-asetelmia sekä turvattomuuden perimmäisiä syitä.

J. Ann Tickner (1992, 29) on muiden feminististen turvallisuustutkijoiden rinnalla lisäksi kriittisesti huomauttanut, että realistinen turvallisuuskäsitys on vahvasti sidoksissa sotilaalliseen turvallisuuteen eli militarismiin. Tätä kautta militarismi nousee tämän tutkimuksen kannalta keskeiseksi käsitteeksi. Militarismilla viitataan tarkemmin ”sotilaallisten arvojen ja käytäntöjen ylivaltaan yhteiskunnassa” (Vastapuu ym. 2024, 37) ja tämän sotilaallisen vallan roolin vahvistumiseen militarisoitumisen prosessina (Åhäll 2016, 159). Sotilaallisten arvojen ylivaltaa ei välttämättä rauhan aikana tunnusteta (Enloe 2023), jolloin militarismi on yhteis-

kunnassa ”tiedostamaton ideologia” (Åhäll 2016, 161). Feministisen turvallisuustutkimuksen pyrkimyksenä onkin paljastaa tiedostamattomia ajattelutapoja – toisin sanoen turvallisuuden osalta sekä piiloon jääviä että aktiivisesti näkymättömäksi tehtäviä ajatusmalleja (esim. Tickner 1992; Sjöberg 2018).

Tarkoitukseni on osoittaa kevään 2022 turvallisuuskeskustelussa piiloon jääneitä ja tiedostamattomia ulottuvuuksia. Analyysini yhtenä keskeisenä teoriasytykkeenä toimii Cynthia Enloen militarisaation tarkistuslista. Enloen (2004, 217–232) mukaan yhteiskunnan sukupuolittunutta militarisoitumista voidaan arvioida esimerkiksi kysymällä, annetaanko turvallisuuskeskustelussa sotilaallisten instituutioiden edustajille tai miespuolisille asiantuntijoille muita enemmän painoarvoa tai viitataanko sanalla turvallisuus ensisijaisesti ”kovaan” sotilaalliseen turvallisuuteen ja suhtaudutaanko niin sanottuun ”pehmeään” turvallisuuteen vähättelevästi.

Maskuliininen ja feminiininen turvallisuus

Diskurssianalyttinen luentani perustuu yksinkertaistettuun binääriiseen jakoon ”feminiinisen” ja ”maskuliinisen” turvallisuuden välillä. Esimerkiksi Pauli Rautiainen (2024) on huomauttanut, että Suomessa asevelvollisuuskeskustelu on binääristä. Jo tästä syystä on tärkeää purkaa osiin kaksinapaisen perinteisen sukupuoliasetelman vaikutuksia suomalaisessa turvallisuuskeskustelussa. Haluan kuitenkin korostaa, että artikkelin tutkimuksellisesta asetelmasta huolimatta binäärisiä sukupuolinormeja ei tule ymmärtää millekään sukupuolelle ”luontaisia” määreinä (esim. Butler 1990; Enloe 1989).

Feministisen turvallisuustutkimuksen teoriaperinteestä käsin ”feminiininen turvallisuus” kiinnittyy analyysissäni perinteisesti naiseuteen liitettyihin ”pehmeisiin” arvoihin. Näitä ovat esimerkiksi yhteistyön korostaminen itsenäisen toimijan tai valtion sijaan sekä intuition, empatian ja huolenpidon ulottuvuudet (Tickner 1992, 7). ”Maskuliininen turvallisuus” puolestaan kiinnittyy perinteisesti miehisyteen liitettyihin ”koviin” ominaisuuksiin, kuten kilpailun, aggression ja dominoinnin korostamiseen, fyysiseen voimaan ja valtaan sekä rationaalisuuteen (mt., 6; Eichler 2014, 82).

Maskuliiniseen turvallisuuteen sisältyy keskeisesti maskuliinisuuden militarisoitunut muoto, joka tukeutuu dominointiin, väkivallan ihannointiin ja heikkouden pelkoon ja joka sulkee ulos feminiinisiksi katsottuja ominaisuuksia (Banet-Weiser & Miltner 2016; Young 2003). Militarisoituneen maskuliinisuuden käsitettä havainnollistaa näkemys, jossa miehiä pidetään suojelijoina ja naisia sekä lapsia miehistä riippuvaisina suojelun kohteena (Enloe 2004, 226). Iris Marion Young (2003, 4) kuvaa tätä ”maskuliinisen suojelun logiikkana”, jossa perheen sisäinen patriarkaalinen asetelma ulottuu valtion tasolle: ritarilliset ”hyvät” miehet suojelevat naisiaan ja lapsiaan ”pahoilta” miehiltä. Militarisoitu maskuliinisuus kiteytyy myös J. Ann Ticknerin (1992, 28) kuvailemana ”miespuolisen soturin ihannointina”. Sen myötä valtion turvallisuusintressien määrittely, puolustaminen ja edistäminen nähdään ”miesten asiana”.

Jaettu ajatus miespuolisesta soturista on historiallisesti ollut läsnä Suomessa. Esimerkiksi asevelvollisuuskoulu kasvatti miehiä moderniin mieskansalaisuuteen itsenäisyyden alkuvuosina (Nevala-Nurmi 2012, 45; Ahlbäck 2010a, 294) ja toisen maailmansodan aikana ”milita-

risoitu mieskuva” vahvisti Suomen taistelutahtoa, jolloin miehen ja sotilaan välille muodostui yhä kiinteämpi rinnastus (Ahlbäck 2010b, 137). Nyky-Suomessa militarisoitua maskuliinisuutta ylläpitää niin lainsäädäntö (Rautiainen 2024) kuin sodasta kertovat miehiset sanakaritarinat (Kotilainen & Hast 2021). Tärkeää on myös ottaa huomioon, että vain miehiä koskevan yleisen asevelvollisuuden vuoksi aseellinen puolustus on Suomessa yhä sidottu sukupuoleen (Mäki-Rahkola & Myrntinen 2014) ja varusmiespalvelus nähdään edelleen juuri mieheksi kasvamisen rituaalina (Rautiainen 2024, 110).

Aineisto ja metodit

Tutkimuksen määrällinen analyysi perustuu 671 Nato-keskustelua käsittelevään verkkouutisartikkeliin *Helsingin Sanomista*, *Iltalehdestä* ja *Ylestä* aikaväliltä 1.1.–31.3.2022.³ Laadullista analyysia varten rajasin aineiston 70 mielipiteelliseen uutisartikkeliin, kuten mielipidekirjoi- tuksiin, pääkirjoi- tuksiin, kolumneihin ja kattavia analyyseja sisältäviin uutisartikkeleihin. Rajauksessa sisällytin aineistoon tiukasti turvallisuuteen liittyvät mielipiteelliset artikkelit sekä tasapainotin aineiston jakaumaa kuukausien ja eri uutistyyppien välillä.

Sisällönanalyyseissa luokittelin ensin artikkelien lähteet eli turvallisuuskeskusteluun osallistuneet haastateltavat ja kirjoittajat sukupuolen mukaan: nainen, mies, muu, määrittelemätön.⁴ Lisäksi luokittelin lähteet systemaattisesti viiteen edustajaryhmään median antaman nimikkeen mukaisesti: poliittiset päättäjät, tutkijat, sota- ja puolustusasiantuntijat, kansalaiset ja median edustajat.⁵ Poliittisiin päättäjiin lukeutuu luokittelussa nimikkeitä, kuten pääministeri, presidentti ja ulkoministeri, tutkijoihin lähteitä, kuten Ulkopoliittisen instituutin johtaja ja poliittisen historian emeritusprofessori, sotilas- ja puolustusasiantuntijoihin puolestaan nimikkeitä, kuten Varusmiesliiton puheenjohtaja ja everstiluutnantti.

Seuraavaksi tukeuduin kriittiseen diskurssianalyyseihin, jonka ymmärrän Ruth Wodakin (2009, 32) mukaisesti teoreettis-metodologisena lähestymistapana tutkimuksessa. Ennen varsinaista diskurssianalyysia järjestin kerätyn aineiston teemoittelun avulla. Teemoittelu tarjoaa laadulliselle analyysille vankan perustan ja edellyttää yhteyttä aineiston ja teorian välillä (Eskola & Suoranta 1998, 179), joten valitsin feministisen turvallisuustutkimuksen teoriaan pohjaten teemoiksi feminiinisen turvallisuuden aiheita, kuten diplomatiaan perustuva, eriarvoisuuden liittyvä, ekologinen ja taloudellinen turvallisuus, sekä maskuliinisen turvallisuuden aihepiirejä, kuten kyberturvallisuus, hybriditurvallisuus ja sotilaallinen turvallisuus. Tämän jälkeen toteutin toisen teemoittelukierroksen, jossa teemat nousivat teorian sijaan media-aineistosta ja jonka tarkoituksena oli ymmärtää feminiinisen ja maskuliinisen turvallisuuden teemojen risteävyksiä. Toisen kierroksen kahdeksi teemaksi nostin turvallisuustakuut ja turvallisuusuhat. Teemojen pohjalta toteutin kriittisen diskurssianalyysin luennan syntyvän siihen, kuinka mediassa käytetty kieli tuottaa turvallisuuden sukupuolittuneisuutta ja yhdistyy sosiokulttuuriseen kontekstiin.

3 Haun tein Meltwater-työkalulla 20.1.2023 hakusanoilla Nato, turvallisuus* ja suom*.

4 Luokittelu maailmanlaajuisen uutisten sukupuoliedustukseen keskittyvän Global Media Monitoring Projectin (2020) mukaisesti.

5 Luokittelu mukautettu Iro Särkän (2019) Nato-retoriikkaa käsittelevän väitöskirjan eturyhmäluokittelun pohjalta.

Sukupuolittunut asiantuntijaedustus

Sisällönanalyysin perusteella Nato-keskustelu suomalaisessa mediassa oli keväällä 2022 sukupuoliedustuksen osalta vinoutunut. Uutisten lähteistä 74 prosenttia oli miehiä (Taulukko 1). Nimen, ulkonäön ja julkisten tietojen perusteella tehdyssä luokitellussa kaikki lähteet lukeutuivat binäärisen sukupuolijaottelun akselille. Otoksen sukupuolirepresentaatio antaa viitteitä siitä, että turvallisuutta koskeva mediakeskustelu on miesvaltaisempaa kuin uutisointi yleisesti Suomessa, mikä viittaa juuri turvallisuusteeman näkemiseen miehisenä asiana. Esimerkiksi GMMP 2020 Finland -raportin mukaan naisten osuus kaikessa suomalaisessa uutisoinnissa on 33 prosenttia (Kjellman ym. 2021), kun taas turvallisuusuutisoinnissa alkuvuonna 2022 naisten osuus oli 26 prosenttia.

Sukupuoli	Lukumäärä	Osuus
Nainen	159	26 %
Mies	444	74 %
Muu	0	0 %
Määrittelemätön	0	0 %
Yhteensä	603	100 %

Taulukko 1: Mediakeskustelun lähteet sukupuolen mukaan.

Sukupuolen ja viiden edustajaryhmän ristiinluokittelusta puolestaan selviää, että miesten osuus oli kaikissa ryhmissä suurempi tai yhtä suuri kuin naisten osuus (Taulukko 2). Selkein sukupuolten epäsuhtainen valtasapaino näkyy asiantuntijoiksi luettavissa ryhmissä: kiihtyneessä turvallisuuskeskustelussa keväällä 2022 miehet edustivat 67 prosenttia mediassa esillä olleista poliittisista päättäjistä, 77 prosenttia tutkijoista ja 92 prosenttia sota- ja puolustusasiantuntijoista. Merkittävin vinoutunut sukupuoliasetelma mediassa koski siten sota- ja puolustusasiantuntijoita, joiden edustajista vain 8 prosenttia oli naisia.

Ryhmä/ sukupuoli	Poliittiset päättäjät	Tutkijat	Sota- ja puolustus- asiantuntijat	Kansalaiset	Median edustajat	Yhteensä
Nainen	99	39	7	11	3	159
Mies	203	134	85	11	11	444
Naisten osuus	33 %	23 %	8 %	50 %	21 %	26 %
Miesten osuus	67 %	77 %	92 %	50 %	79 %	74 %
Yhteensä	302	173	92	22	14	603

Taulukko 2: Mediakeskustelun lähteet sukupuolen ja ryhmän mukaan.

Luvut median miesvaltaisesta representaatiosta heijastelevat Cynthia Enloen (2004) kuvailemaa yhteiskunnan maskuliinista militarisoitumista, etenkin kun huomioidaan naispuolisten asiantuntijoiden korkea aste Suomessa ja se, että keskustelun aikaisen Marinin hallituksen sukupuolijakauma oli tasainen. Vinoutuneen representaation taustalla ei siis suoranaisesti ole pula naispuolisista asiantuntijoista. Lisäksi vaikka esimerkiksi Puolustusvoimat pyrkivät aktiivisesti välittämään mielikuvaa kohentuneesta sukupuolten välisestä tasa-arvosta esimer-

kiksi viestimällä varusmiespalvelun naisvapaaehtoisten määrän kasvusta (Puolustusvoimat 2022) ja korostamalla naisvarusmiesten myönteisiä kokemuksia palveluksesta (Maavoimat 2022), ei naisten ääni kuulunut mediakeskustelussa. Näin ollen tulkitseen turvallisuuskeskustelun sukupuoliedustuksen heijastelevan sitä, kuinka sukupuolittuneen asevelvollisuuslain vuoksi Suomessa edelleen ”oikeudellinen tasa-arvokäsitys on alisteinen sotilaallista toimintaa määrittävälle poliittiselle päämäärälle” (Rautiainen 2024, 113).

Sukupuolittuneesti vinoutunut edustus mediassa havainnollistaa miehisyyden, militarismin ja turvallisuuskysymysten ”luonnollisena” pidettyä yhteyttä Suomessa. Samanaikaisesti on tärkeää välttää oletusta, että naispuolisten asiantuntijoiden turvallisuuskäsitys olisi suoraan feminiininen tai naisten tekemä turvallisuuspolitiikka erilaista vain sukupuolen vuoksi. Enloen (2023, 65) mukaan esimerkiksi armeijat ovat edelleen patriarkaalisia instituutioita siitä huolimatta, että naiset liittyvät niihin. Suurempi naisedustus mediassakaan ei siis automaattisesti tarkoittaisi turvallisuuskeskustelun feminisoitumista. Siitä huolimatta on tärkeää kriittisesti tarkastella ja osoittaa, että keväällä 2022 suomalaisessa mediassa miespuolisille asiantuntijoille annettiin muita enemmän tilaa – ja siten valtaa määritellä millaista ja kenen turvallisuutta arvostetaan.

Uskottava aseellinen pelote turvallisuuden takaajana

Teemoittelun pohjalta valitsin keskittyä kriittisessä diskurssianalysissä turvallisuutta lisääviin tekijöihin. Ennen Venäjän hyökkäystä Ukrainaan suomalaismediassa on nostettavissa useampi turvallisuusdiskurssi rinnakkain. Suomesta esimerkiksi rakennettiin mediassa sankarikuva pienenä maana, jolla on kuitenkin kansainvälisissä suhteissa tärkeä sillanrakentajan rooli. Media piti näin esillä valtioiden välistä rauhanomaista dialogia yhtenä keskeisenä turvallisuutta lisäävänä tekijänä, minkä voi nähdä yhteensopivana feminiinisen turvallisuuskäsityksen kanssa. Välittömästi hyökkäyksen jälkeen median valtasi uskottavan pelotteen diskurssi, jossa diplomatia ”kaikkien” kanssa tuomittiin ”turhaksi” ja ”epäonnistuneeksi” yritykseksi. Jo syrjässä ollut laajempi turvallisuuskäsitys siirtyi keskustelussa entistä sivummalle.

Mediassa jalustalle nousi Suomen sotilaallinen puolustus, jota kuvailtiin lähes yksinäisesti vahvaksi ja uskottavaksi. Esimerkiksi *Helsingin Sanomat* kirjoitti 6.3.2022 presidentti Sauli Niinistön pitävän välttämättömänä, että ”Suomen jo valmiiksi vahvaa kansallista puolustusta vahvistetaan entisestään – oli Suomi Naton jäsen tai ei” (Junkkari & Nieminen 2022). Mielipiteellisissä media-artikkeleissa rakentui jaettu näkemys, jossa ”suuri varuskunta”, ”yleinen asevelvollisuus” ja ”ammattitaitoisten sotilaiden kouluttaminen” toimivat Suomen turvallisuuden takeina. Militarismin logiikan mukaisesti media näytti olettavan, että ”vain valtio, joka suojelee itseään aseistuksella ja varustautuu sotaan, on oikeudenmukainen ja kykenevä” (Kotilainen & Hast 2021, 33). Tällainen näkemys edustaa kapeaa maskuliinista turvallisuuskäsitystä. Media kirjoitti yleisesti ”turvallisuusvalmisteluista”, mutta sanan taakse kätkeytyivät systemaattisesti sotilaalliset toimet, joita toteuttavat sotilaalliset miehet. Esimerkiksi silloinen Porin prikaatin esikuntapäällikkö Matti Honko vakuutti *Ylen* haastattelussa 7.2.2022: ”Koulutamme taitavia taistelijoita, eikä tähän ole tullut muutosta. Olemme takuulla tietoisia, missä maailmalla mennään ja valmiita kaikkeen. Ollos huoleton.” (Joensuu 2022.)

Koska viitatuista taitavista taistelijoista vain noin viisi prosenttia oli naisia (Puolustusvoimat 2023), Hongon lausunnon voi tulkita viittaavan pääasiallisesti ”miespuolisiin sotureihin”, jotka suojelevat Suomea.

Viimeistään Venäjän hyökkäyksen jälkeen myös Naton sotilaallinen pelote esitettiin mediassa laajasti Suomen turvallisuuden kannalta välttämättömytenä. Media vakuutti vahvan oman puolustuksen rinnalla Natoon kuulumattoman Suomen olevan ”erittäin Nato-yhteensopiva” ja ylpeästi korosti ”Naton mukaisesti standardoitua sotavarustusta” sekä ”sopivaa sotilaallista infrastruktuuria”. Esimerkiksi *Iltalehden* pääkirjoituksessa 28.3.2022 Suomen ja Ukrainan geopoliittinen asema rinnastettiin ja Naton tuoman ydinasepelotteen annettiin ymmärtää olevan turvallisuuden tausta: ”Sota Ukrainassa on osoittanut, että suojattomimpia ovat maat, jotka eivät ole ydinasepelotteeseen nojaavan liittokunnan jäseniä” (Ristamäki 2022). Mediassa rakennettiin näin sotilaallisesta väkivallan pelotteesta synonyymia turvallisuudelle.

Fyysisen voiman ja sotilaallisen dominoinnin korostaminen osoittaa, kuinka turvallisuuskäsitys nojasi perinteisesti miehisyteen liitettyihin ominaisuuksiin. *Helsingin Sanomien* artikkelissa 1.3.2022 entisenä pääministerinä ja ulkoministerinä haastateltu Alexander Stubb pohti Venäjän Ukrainan hyökkäyksen jälkeen, kuinka vuoden 2008 Venäjän hyökkäys Georgiaan jo määritteli Suomessa turvallisuuskäsitystä: ”kyllä minä edelleen näkisin, että koko meidän ulko- ja turvallisuus- ja puolustuspoliittisen strategian runko on uskottava itsenäinen puolustus” (Aittokoski 2022). Stubbin näkemyksen voi nähdä edustavan militaristista, ja näin myös maskuliinista, turvallisuuskäsitystä. Ikään kuin turvallisuuden ilmentymänä Stubb nosti haastattelussa esimerkkinä Suomen joulukuussa 2021 solmiman 8,4 miljardin euron arvoisen F-35A-hävittäjähankinnan (Ilmavoimat 2021) kommentoiden, kuinka ”ei ole kahta sanaa, etteikö olisi toimittu oikein”. Vallitsevassa mediadiskurssissa hävittäjäkauppaa kuvattiin vastaavastikin ”onnistuneeksi strategiseksi päätökseksi”. Lisäksi mediassa käsiteltiin yksityiskohtaisesti Puolustusvoimien operatiivista toimintaa sekä esimerkiksi erilaisten miinojen strategista merkitystä: *Iltalehdessä* 7.3.2022 viitattiin Suomeen muun muassa ”suluttamisen eurooppalaisena suurvaltana” (Tanner 2022).

Siten mediassa keväällä 2022 turvallisuudesta keskusteltiin toisaalta rationaalisuuden ehdoilla ja toisaalta asevarusteluinvestointien kautta. Ticknerin (1992, 29) mukaan rationaalisuus on ensinnäkin maskuliinisuuden yksipuolinen ilmentymä. Asiantuntijat vahvistivat käsitystä maskuliinisesta sotilaallisesta turvallisuudesta ainoana oikeana turvallisuutena mediassa rationaalisella ”teknostategisella kielellä”, joka Carol Cohnin (1987) mukaan estää kysymästä tärkeitä kysymyksiä sodasta ja sen vaikutuksista. Leena Vastapuu ja muut (2024) ovat huomauttaneet, että tämä on yksi militarismin keskeisistä logiikoista, minkä myötä kriittiset näkökulmat nähdään naiiveina ja jopa mahdottomina esittää. Puolustusvoimien rahoituksen lisääminen esitettiin mediassa ”tarpeellisena investointina muuttuneessa turvallisuusympäristössä”, mikä kyseenalaistamattomuudessaan Enloen (2004) mukaan on myös osoitus turvallisuuskäsityksen maskuliinisesta militarisoitumisesta. Esimerkiksi *Yle* kirjoitti maaliskuussa 2022 vastauksena kasvaneeseen turvattomuuden tunteeseen, että ”luvassa on lisää aseita, kertausharjoituksia ja sotilaita” ja ”todennäköisesti satojen miljoonien eurojen lisärahoitus vuositasolla” (Hakahuhta 2022), mutta analyysistä puuttuivat esimerkiksi puolustusbudjetin

vertailukohdat valtion kokonaisuuteen. Keväällä 2022 mediassa vallinnut uskottavan pelotteiden diskurssi linkittyy Suomessa laajempaan ideologiseen, mutta neutraalina pidettyyn, sodan glorifioinnin perinteeseen, joka vie tilaa feminiinisiltä turvallisuuskysymyksiltä sekä turvattomuudesta kumpuavilta monenlaisilta inhimillisiltä tunteilta ja moninaisilta kokemuksilta turvallisuudesta.

Turvallisuudesta vastaa miespuolinen soturi

Määrällisen ja laadullisen analyysin yhteistuloksena esitän, että keväällä 2022 suomalaisessa mediassa turvallisuuskäsitys rakentui kapeasti miesten, maskuliinisuuden ja militarismin ehdoilla. Media ylläpiti turvallisuustodellisuutta, jossa kaikkien turvallisuus on ”miespuolisen soturin” käsissä, Ticknerin (1992) käsitettä lainaten. Sisällönanalyysistä käy ilmi, että 74 prosenttia turvallisuuskeskustelun kaikista äänistä oli miehiä. Turvallisuuskäsitystä määrittivät ennen kaikkea miespuoliset asiantuntijat, ja vinoutunein edustus koski sota- ja puolustusasiantuntijoita, joista jopa 92 prosenttia oli miehiä. Kriittisellä diskurssianalyysillä puolestaan osoitin, että turvallisuudella mediassa viitattiin ennen kaikkea uskottavaan sotilaalliseen pelotteeseen.

Samanaikaisesti laajempi feminiininen turvallisuuskäsitys jäi mediakeskustelussa sivuun. Kuten Maya Eichler on nostanut esiin, naisten ja feminiinisen turvallisuuden edustajien marginalisointi mediakeskustelussa vahvistaa sukupuolittunutta kahtiajakoa – Iris Marion Youngin (2003) esittämien ”maskuliinisten suojelijoiden” ja ”feminiinisten suojeltavien” välillä – ja näin ”legitimoi sukupuolten välisiä epätasa-arvoisia suhteita ja oikeuttaa sotilaallista voimankäyttöä” (Eichler 2014, 83). Kun muuttuneessa turvallisuusympäristössä turvattomuuden tunteen koettiin kasvavan, turvallisuuskäsitys nojasi yhä vahvemmin militarisoituneeseen maskuliinisuuteen.

Tutkimuksen tulosten perusteella päätös Suomen Nato-jäsenyydestä vuonna 2022 tehtiin sellaisen julkisen mediakeskustelun ympäröimänä, jossa sekä turvallisuusintressien määrittely että turvallisuuden puolustaminen nähtiin miehisenä asiana. Tämä esimerkkitapaus osoittaa tarpeen moniääniselle keskustelulle Nato-Suomessa sekä tutkimukselle, joka tarkastelee kriittisesti yhteyksiä turvallisuuden, militarismin ja sukupuolen välillä tasa-arvoisena pidetyssä Suomessa.

Lähteet

- Ahlbäck, Anders (2010a): *Soldiering and the making of Finnish manhood. Conscription and masculinity in interwar Finland, 1918–1939*. Åbo Akademi.
- Ahlbäck, Anders (2010b): ”Asevelvollisuus, miehuus ja sukupuolten tasa-arvo”. Teoksessa: P. Jukarainen & S. Terävä (toim.) (2010) *Tasa-arvoinen turvallisuus? Sukupuolten yhdenvertaisuus suomalaisessa maanpuolustuksessa ja kriisinhallinnassa*. Minerva.
- Aittokoski, Heikki (2022): ”Rauhattomuuden aikakausi”. *Helsingin Sanomat*, 1.3.2022. <https://www.hs.fi/maailma/art-2000008647318.html>
- Banet-Weiser, Sarah & Kate M. Miltner (2016): ”#MasculinitySoFragile. Culture, structure, and networked misogyny”. *Feminist Media Studies*, 16(1), 171–174. <https://doi.org/10.1080/14680777.2016.1120490>
- Booth, Ken (2005): *Critical security studies and world politics*. Lynne Rienner.
- Butler, Judith (1990): *Gender trouble: Feminism and the subversion of identity*. Routledge.

- Buzan, Barry (1991): *People, states and fear: An agenda for international security studies in the post-cold war era*. Harvester Wheatsheaf.
- Cohn, Carol (1987): "Sex and death in the rational world of defense intellectuals". *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 12(4), 687–718. <https://doi.org/10.1086/494362>
- Cohn, Carol (2011): "Feminist security studies: Toward a reflexive practice". *Politics & Gender*, 7(4), 581–586. <https://doi.org/10.1017/S1743923X11000389>
- Eichler, Maya (2014): "Militarized masculinities in international relations". *The Brown Journal of World Affairs*, 21(1), 81–93.
- Enloe, Cynthia (1989): *Bananas, beaches, and bases: Making feminist sense of international politics*. University of California Press.
- Enloe, Cynthia (2004): *The curious feminist: Searching for women in a new age of empire*. University of California Press.
- Enloe, Cynthia (2023): *Twelve feminist lessons of war*. Footnote Press.
- Eskola, Jari & Juha Suoranta (1998): *Jobdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino.
- EVA (2022): 60 prosenttia suomalaisista haluaa Suomen Natoon – ja päätöksen jo tänä vuonna. <https://www.eva.fi/blog/2022/03/22/60-prosenttia-suomalaisista-haluaa-suomen-natoon-ja-paatoksen-jo-tana-vuonna/>
- Global Media Monitoring Project (2020): *Who makes the news: 6th Global Media Monitoring Project*. https://whomakesthenews.org/wp-content/uploads/2021/07/GMMP2020.ENG_FINAL20210713.pdf
- Hakahuhta, Ari (2022): "Analyysi: Suomi varautuu pikavauhtia Venäjän laajamittaiseen ilkeilyyn – Nato-pohdinnan varjossa valmistaudutaan hybridi- ja kyberuhkiin". *Yle*, 17.3.2022. <https://yle.fi/uutiset/3-12361690>
- Ilmavoimat (2021): Lockheed Martin F-35A Lightning II on Suomen seuraava monitoimihävittäjä. https://ilmavoimat.fi/en/-/the-lockheed-martin-f-35a-lightning-ii-is-finland-s-next-multi-role-fighter?languageId=fi_FI
- Joensuu, Jenni (2022): "Venäjän toiminta pistää pohtimaan – näin tilanteesta ajattelevat varusmies, everstiluutnantti ja reserviläinen". *Yle*, 7.2.2022. <https://yle.fi/uutiset/3-12300282>
- Junkkari, Marko & Tommi Nieminen (2022): "Millä tuolla Suomi istuu?". *Helsingin Sanomat*, 6.3.2022. <https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000008614567.html>
- Kivelä, Lotta (2023): *Gendered security discourses in Finnish news media during the NATO discussion in 2022*. Valtiotieteen pro gradu -tutkielma. Valtiotieteellinen tiedekunta. Helsingin yliopisto.
- Kjellman, Martin, Saga Mannila & Jonita Siivonen (2021): *Who makes the news? Global Media Monitoring Project 2020. GMMP Finland 2020 national report*. https://whomakesthenews.org/wp-content/uploads/2021/08/GMMP-country-report_FINLAND_13.8.2021.pdf
- Kotilainen, Noora & Susanna Hast (2021): "Suomi ja kriittisen militarismitutkimuksen tarve". *Kosmopolis*, 51(4), 27–45.
- Kujansuu, Valtteri & Emma Hinkula (2022): "Valtio-opin professorin mielestä Nato-keskustelu on ollut yksipuolista, mutta demokratia toteutunut". *Yle*, 16.5.2022. <https://yle.fi/a/3-12447537>
- Maavoimat (2022): 1588 naista haki vapaaehtoiseen asepalvelukseen. <https://maavoimat.fi/-/1588-naista-haki-vapaaehtoiseen-asepalvelukseen>
- Mäki-Rahkola, Anne & Henri Myrntinen (2014): "Reliable professional, sensitive dads and tough fighters". *International Feminist Journal of Politics*, 16(3), 470–489. <https://doi.org/10.1080/14616742.2012.755834>
- Nevala-Nurmi, Seija-Leena (2012): *Perhe maanpuolustajana. Sukupuoli ja sukupolvi Lotta Svärd- ja suojeluskuntajärjestöissä 1918–1944*. Vastapaino.
- Nordenstreng, Kaarlo & Juho Rahkonen (2022): "Suomen Nato-tsunami". *Kanava* 5/22.

- Puolustusvoimat (2022): Ennätysmäärä vapaaehtoisia naisia suoritti varusmiespalveluksen – kotiutuneita yli 1000. <https://puolustusvoimat.fi/-/ennatysmaara-vapaaehtoisia-naisia-suoritti-varusmiespalveluksen-kotiutuneita-yli-1000>
- Puolustusvoimat (2023): 1258 naista haki vapaaehtoiseen asepalvelukseen. https://puolustusvoimat.fi/en/-/1950813/1258-women-applied-to-voluntary-military-service?languageId=fi_FI
- Rautiainen, Pauli (2024): ”Asevelvollisuus sukupuolijärjestyksen ylläpitäjänä”. Teoksessa: S. Hast & N. Kotilainen (toim.) *Sodan pauloissa. Militarismi suomalaisessa yhteiskunnassa*. Gaudeamus.
- Ristamäki, Juha (2022): ”Pääkirjoitus: Nato-jäsenyyttä kavahtava Väyrynen maalaa kuvaa Suomesta, jota ei enää ole”. *Iltalehti*, 28.3.2022. <https://www.iltalehti.fi/paakirjoitus/a/bca2ae48-41ce-4d66-8748-160d5e300f55>
- Ruohonen, Sini & Antti Vesala (2022): ”Mielipiteen muutos Suomen Nato-jäsenyydestä keväällä 2022”. Teoksessa: T. Forsberg ym. (toim.) *Suomen Nato-kevät 2022*. Ajatuspaja Toivo.
- Särkkä, Iro (2019): *Nato-retoriikka Suomen turvallisuuspoliittisessa keskustelussa*. Väitöskirja. Helsingin yliopisto.
- Seppänen, Janne & Esa Väliverronen (2011): *Mediayhteiskunta*. Vastapaino.
- Sjoberg, Laura (2011): ”Looking forward, conceptualizing feminist security studies”. *Politics & Gender*, 7(4), 600–604. <https://doi.org/10.1017/S1743923X11000420>
- Tanner, Matti (2022): ”Puolustusvoimain komentaja jalkaväkimiinoista: ’Suomi edelleen suluttamisen eurooppalainen suurvalta’”. *Iltalehti*, 7.3.2022. <https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/071e41bd-2d54-4791-9d15-2d1efe2989dc>
- Tickner, J. Ann (1992): *Gender in international relations: Feminist perspectives on achieving global security*. Columbia University Press.
- Tickner, J. Ann (2018): ”Peace and security from a feminist perspective”. Teoksessa: S. E. Davies & J. True (toim.) *The Oxford handbook of women, peace, and security*. Oxford University Press.
- Vastapuu, Leena, Saara Särnä, Noora Kotilainen & Susanna Hast (2024): ”Kuinka militarisoitunut Suomi on? Militarisaation tarkistuslista”. Teoksessa: S. Hast & N. Kotilainen (toim.) *Sodan pauloissa. Militarismi suomalaisessa yhteiskunnassa*. Gaudeamus.
- Wodak, Ruth (2009): *The discourse of politics in action: politics as usual*. Palgrave Macmillan.
- Young, Iris Marion (2003): ”The logic of masculinist protection. Reflections on the current security state”. *Journal of Women in Culture and Society*, 29(1), 1–25. <https://doi.org/10.1086/375708>
- Åhäll, Linda (2016): ”The dance of militarisation: A feminist security studies take on ‘the political’”. *Critical Studies on Security*, 4(2), 154–168. <https://doi.org/10.1080/21624887.2016.1153933>

Gendered security discourses in Finnish news media during the NATO discussion in 2022: A feminist analysis

This article examines the NATO-related security discussion in Finnish media in January-March 2022 from a gender perspective. Drawing on feminist security studies, the article asks whose voice was heard in the media and what kind of notion of security was formed in the media in the months before Finland’s decision to apply for NATO membership. First, the gender representation in the news media is examined with content analysis. The article reveals that the media discussion on security was over-represented by men. Then, a critical discourse analysis of opinionated news articles identifies the dominant media discourse as credible deterrence discourse and states that national security was addressed in the media through traditionally masculine-held notions of militarism, physical power, and rationality. Furthermore, the article argues that the dominant narrow, masculine, and militaristic notion of security is not contested in the Finnish media, thereby lacking a comprehensive understanding of securities and insecurities as well as inequalities.

Keywords: feminist security, gender representation, media discourse, NATO